

Warszawa, 24 czerwca 2002 r.

**Opinia na temat wykonania ustawy budżetowej na 2001 r. w cz. 07 – Najwyższa
Izba Kontroli**

Dochody

Dochody NIK wykonano w kwocie 231 tys. zł – niższej o 28% od planowanej w ustawie budżetowej i jednocześnie niższej od wykonania w 2000 r. o 31%. Przyczyną niezrealizowania planu dochodów było osiągnięcie znacznie niższych niż przewidywano wpływów z wynajmu pomieszczeń w Ośrodku Szkolenia NIK w Goławicach. Ośrodek ten nie prowadzi działalności komercyjnej – wynajem prowadzony jest w przerwach pomiędzy szkoleniami na rzecz macierzystej jednostki. Niższe okazały się również wpływy ze sprzedaży zbędnych składników majątkowych. Osiągnięto również nieplanowane dochody (m.in. rozliczenia z lat ubiegłych z firmami ubezpieczeniowymi, odszkodowania za uszkodzone mienie), które w pewnym stopniu zmniejszyły rozbieżność pomiędzy planem i wykonaniem. Wykonanie dochodów nie budzi jednak zastrzeżeń ze względu na ich niestabilny charakter i niski poziom, który powoduje, że niewielkie w skali budżetu kwotowe odchylenia mają relatywnie duże znaczenie.

Wydatki

Wydatki wykonano w kwocie o 9,2 mln zł (4,7%) niższej od planowanej w ustawie budżetowej (zob. tabela 1). W trakcie roku Prezes NIK dokonał dwóch

blokad na łączną kwotę 6,3 mln złotych. W poszczególnych grupach wydatków znacznie niższe było wykonanie w stosunku do planu po zmianach pochodnych od wynagrodzeń (o 19,5% czyli ponad 5 mln zł), wydatków na podróże (o 13,1%), wydatków administracyjno - rzeczowych (o 11,7%, a w stosunku do ustawy budżetowej o 14,8%), oraz wydatków majątkowych (o 12,9%). W trakcie roku zwiększono wydatki majątkowe o 1.081 tys. zł zmniejszając jednocześnie wydatki ogólnoadministracyjne, wydatki na podróże i (w bardzo małym stopniu) na pochodne.

Tabela 1. Wydatki Najwyższej Izby Kontroli w latach 1999 - 2001 (w tys. zł)

Wyszczególnienie	1999	2000	2001			wykonia- nie/ ust. budże- towa	wyko- nianie/ plan po zm.	dynamika		dynamika realnie*	
	wykonanie		ustawa budżetowa	plan po zm.	wyko- nianie			2000	2001	2000	2001
Wynagrodzenia osobowe	109 686	124 797	135 000	135 000	134 999	100,0%	100,0%	113,8%	108,2%	103,3%	102,5%
Pochodne od wynagrodzeń	17 799	19 792	26 063	26 060	20 990	80,5%	80,5%	111,2%	106,1%	101,0%	100,5%
Wydatki ogólnoadministracyjne	18 480	19 579	23 389	22 561	19 932	85,2%	88,3%	105,9%	101,8%	96,2%	96,5%
Podróże służbowe krajowe i zagraniczne	5 300	5 764	6 800	6 550	5 690	83,7%	86,9%	108,8%	98,7%	98,8%	93,6%
Zakupy majątkowe	5 251	5 843	4 181	5 262	4 581	109,6%	87,1%	111,3%	78,4%	101,1%	74,3%
Odpis na ZFŚS	869	1 023	1 161	1 161	1 161	100,0%	100,0%	117,7%	113,5%	106,9%	107,6%
RAZEM	157 385	176 798	196 594	196 594	187 353	95,3%	95,3%	112,3%	106,0%	102,0%	100,4%

Źródło: Sprawozdania z działalności Najwyższej Izby Kontroli w 1999, 2000 i 2001r., obliczenia własne

* deflator: wskaźnik wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych w wysokości 110,1% w 2000 r. i 105,5% w 2001 r.

Jak wynika z tabeli 1 wydatki ogółem nieznacznie realnie wzrosły. Składał się na to wzrost wydatków osobowych (na wynagrodzenia, pochodne i Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych) oraz zmniejszenie wydatków administracyjno-rzeczowych, majątkowych i wydatków na podróże. Wydatki na podróże i wydatki majątkowe ograniczono również nominalnie.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w NIK liczone od wszystkich składników (płace, nagrody, w tym jubileuszowe i roczne, odprawy emerytalne) wzrosło realnie o 3,1%. Przeciętne wynagrodzenie bez wypłat nagród jubileuszowych i odpraw emerytalnych (w tabeli 2 poz. 9) wzrosło realnie o 2,2%. Wydatki na

wynagrodzenia, wykonane zatrudnienie i przeciętne wynagrodzenia przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Wydatki na wynagrodzenia oraz przeciętne wynagrodzenia w NIK w latach 1999 - 2001

Wyszczególnienie	Wykonanie			Dynamika		Dynamika realnie	
	1999	2000	2001	2000	2001	2000	2001
1. Wydatki na wynagrodzenia osobowe pracowników (tys. zł), w tym:	104 487	117 529	126 654	112,5%	107,8%	102,2%	102,1%
a) płace wg angażu i nagrody (tys. zł)	101 269	113 885	121 676	112,5%	106,8%	102,1%	101,3%
b) gratyfikacje jubileuszowe (tys. zł)	2 173	2 264	2 704	104,2%	119,4%	94,6%	113,2%
c) odprawy emerytalne (tys. zł)	1 045	1 380	2 274	132,1%	164,8%	119,9%	156,2%
2. Dodatkowe wynagrodzenia roczne (tys. zł)	5 199	7 268	8 345	139,8%	114,8%	127,0%	108,8%
3. Razem pkt 1+2 (tys. zł)	109 686	124 797	134 999	113,8%	108,2%	103,3%	102,5%
4. Zatrudnienie średniorocznie	1 659,6	1 679	1 670	101,2%	99,5%	X	X
5. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie (w zł) liczone od wszystkich składników (wynagrodzeń osobowych i nagród rocznych – poz. 3)	5 508	6 194	6 736	112,5%	108,8%	102,1%	103,1%
7. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie (w zł) liczone od wynagrodzeń osobowych (poz. 1)	5 247	5 833	6 320	111,2%	108,3%	101,0%	102,7%
8. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie (w zł) wg angażu z nagrodami (poz. 1a)	5 085	5 652	6 072	111,2%	107,4%	101,0%	101,8%
9. Przeciętne wynagrodzenie (w zł) wg angażu z nagrodami i dodatkowym wynagrodzeniem rocznym (poz. 1a i poz. 2)	5 346	6 013	6 488	112,5%	107,9%	102,2%	102,3%

Źródło: Sprawozdania z działalności Najwyższej Izby Kontroli w 1999, 2000 i 2001r., obliczenia własne

* deflator: wskaźnik wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych w wysokości 110,1% w 2000 r. i 105,5% w 2001 r.

Główną przyczyną niższego od zakładanego wykonania pochodnych było nieuwzględnienie ograniczenia podstawy wymiaru składek do 30-krotności przeciętnej miesięcznej płacy. Analogiczną sytuację sygnalizowano przy rozpatrywaniu sprawozdania za 2000 r. (w trakcie 2001 r.) – w konsekwencji już w projekcie na 2002 r. dysponent zmienił sposób kalkulowania pochodnych.

Wydatki ogólnoadministracyjne wzrosły w porównaniu z wykonaniem 2002 r. nieznacznie, a realnie – podobnie jak w roku poprzednim - zmniejszyły się (zob. tabela 1). Gdyby jednak zrealizowano wydatki planowane, wzrosłyby one aż o 19,5%. Dlatego niższe niż planowane wykonanie niektórych pozycji (zob. tabela 7 na str. 62 „Sprawozdania...” NIK) po części wynika z działań oszczędnościowych, po części jednak jest skutkiem przyjęcia dość wygórowanych założeń.

W porównaniu z wykonaniem tych wydatków w 2001 r. ograniczono wydatki na materiały biurowe i wyposażenie (o 11% - choć jednocześnie należy zauważyć, że poziom tych wydatków w poprzednim roku zwiększył się o połowę), na remonty, wynagrodzenia biegłych i specjalistów, czynsze i eksploatację samochodów (paliwo, naprawy, przeglądy). Zwiększono natomiast m.in. wydatki na różne usługi, obsługę delegacji zagranicznych, zakup książek i prasy, energię.

Wydatki na **podróże służbowe** krajowe i zagraniczne (zob. tabela 1) zmniejszyły się tak nominalnie, jak i realnie. Wydatki na podróże krajowe (związane z działalnością kontrolną) wykonano w kwocie nieznacznie wyższej (o 0,6%) niż w roku poprzednim. Ograniczono natomiast wyraźnie (o 12%) wydatki na podróże zagraniczne.

Wydatki majątkowe (niższe od wykonanych w poprzednim roku o ponad 20%) zostały, jak już wspomniano, zwiększone w trakcie roku o 1.081 tys. złotych.

Kierunki wydatkowania środków na wydatki inwestycyjne przedstawia poniższa tabela¹.

Tabela 3. Wydatki majątkowe w NIK w 2000 i 2001 r.

Wyszczególnienie	2000	2001	Dynamika
1. Zakup urządzeń komputerowych i oprogramowania	4 349	3 087	71,0%
2. Zakup środków transportu	840	318	37,9%
3. Adaptacja i modernizacja obiektów NIK	312	518	166,0%
4. Zakup sprzętu biurowo – technicznego	342	658	192,4%
Razem	5 843	4 581	78,4%

Źródło: Sprawozdania z działalności Najwyższej Izby Kontroli w 2000 i 2001r., obliczenia własne

W trakcie roku w NIK utworzono środek specjalny z odszkodowań za zniszczone lub utracone mienie. Środki te (art. 21 ust. 2 pkt 3 ustawy o finansach publicznych) przeznacza się na remont lub odtworzenie mienia. Na rachunku zgromadzono kwotę 105 tys. zł, jednak w 2001 r. nie dokonano wydatków.

¹ Największa pozycja wydatków majątkowych – zakupy informatyczne – została szczegółowo omówiona w odrębnym rozdziale sprawozdania w szerszym kontekście wykorzystania narzędzi informatycznych (zob. „Sprawozdanie z działalności NIK...”, rozdz. 7 – Informatyzacja, str. 48 – 51).

Podsumowanie:

- strona dochodowa wykonania budżetu NIK nie budzi większych zastrzeżeń;
- wydatki NIK wzrosły w porównaniu z poprzednim okresem nieco ponad inflację. Wzrost ten wynikał głównie ze zwiększenia wydatków osobowych;
- w niektórych pozycjach wykonanie było – podobnie jak w latach ubiegłych - niższe od planu. Zasadniczo jednak rozbieżności pomiędzy planem i wykonaniem są mniejsze niż w roku poprzednim, a przyczyny najpoważniejszych przeszacowań (pochodne) usunięto w pracach nad budżetem na 2002 rok. Decydujący dla pozytywnej oceny budżetu NIK jest fakt, że mimo pewnych „planistycznych” rezerw zachowano umiar w sferze jego wykonania;
- efekty finansowe działalności kontrolnej (stwierdzone kwoty wydane z naruszeniem prawa, uszczuplenia w dochodach i inne nieprawidłowości finansowe) były mniejsze niż w roku poprzednim (wyniosły 3.292.594 tys. zł, mniej o 43,9%). Niższe były również kwoty odzyskane - 286.945 tys. zł (mniej o 39,9%), z czego dla budżetu państwa – 204.969 tys. zł. Kwoty te są wypadkową różnych czynników – w znacznej mierze niezależnych od NIK. Ich poziom powinien być przedmiotem analiz (np. doboru tematów kontroli, analizy ryzyka), ale nie kryterium (a z pewnością nie jedynym) oceny działalności Izby;
- NIK podejmuje szereg działań mających na celu poprawę efektywności jej działania² koncentrując się głównie na działaniach w sferze metodyki. Są one po części efektem „przeгляdu partnerskiego” dokonanego przez ekspertów SIGMA. W kontekście wykonania budżetu rozwinięcia wymagałyby te zalecenia przeglądu,

² Zob. opracowany po raz pierwszy rozdz. III „Sprawozdania...” – Działania dostosowawcze NIK do wymogów Unii Europejskiej (rozwój metodyki kontroli).

które odnoszą się do sfery zarządzania samą Izbą - wdrożenia systemu zarządzania jakością czy oceny kosztów kontroli³.

Sporządził: *Paweł Zołoteńki*

³ Zob. SIGMA, Przegląd Partnerski Najwyższej Izby Kontroli w Polsce, 9 marca 2001, tłumaczenie robocze z języka angielskiego, pkt 11, 18, 21.